

Národní knihovna České republiky
Slovanská knihovna

**Katalog
starých ruských tisků
z fondů Slovanské knihovny
tištěných azbukou**

Díl IV.
Knihy (1796–1800)
Ruská periodika 18. století

Sestavily
Olga Leshkova
Rita Lyons Kindlerová

Praha 2023

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Národní knihovna České republiky. Slovanská knihovna
Katalog starých ruských tisků z fondů Slovanské knihovny tištěných azbukou. Díl IV, Knihy (1796-1800), ruská periodika 18. století / sestavily Olga Leshkova a Rita Lyons Kindlerová. -- 1. vydání. -- Praha : Národní knihovna České republiky - Slovanská knihovna, 2023. -- 549 stran. -- (Bibliografie Slovanské knihovny ; 83)
České, anglické a ruské resumé
Obsahuje bibliografie, bibliografické odkazy a rejstřík

ISBN 978-80-7050-784-1 (brožováno)

* 094/099(=161.1) * 050+070.48 * 003.349.3:003.344 * 930.85:08/09 * 027.1 * 025:09 * 323 * (470+571) * (437.311) * (048.8) * (083.82)

- Pavel I., ruský car, 1754-1801
- Smirdin, Aleksandr Filippovič, 1795-1857
- Národní knihovna České republiky. Slovanská knihovna
- 1796-1800
- ruské staré tisky -- 18. století
- periodika -- Rusko -- 18. století
- azbuka (písmo) -- Rusko -- 18. století
- knižní kultura -- Rusko -- 19. století
- soukromé knihovny -- Rusko -- 19. století
- vzácné knihovní fondy -- Česko
- Rusko -- společnost a politika -- 19. století
- Praha (Česko)
- monografie
- katalogy

094 - Staré tisky [12]

Odborní recenzenti: doc. PhDr. Radomír Vlček, CSc., PhDr. Marek Příhoda, Ph.D.

Kniha „Katalog starých ruských tisků z fondů Slovanské knihovny tištěných azbukou. Díl IV. Knihy (1796–1800), ruská periodika 18. století“ vznikla na základě institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace poskytované Ministerstvem kultury.

© Národní knihovna České republiky, 2023

© Olga Leshkova, Rita Lyons Kindlerová, 2023

ISBN 978-80-7050-784-1

Anotace

Čtvrtý svazek katalogu starých ruských tisků z fondů Slovanské knihovny tištěných azbukou obsahuje záznamy o knihách vydaných v posledních letech 18. století (1796–1800), což je období takřka shodné s dobou vlády cara Pavla I. (1796–1801). Pro knihtisk, obchod s knihami a písemnou a literární tvorbu bylo toto období značně nepříznivé, a to kvůli zavedení přísné cenzury a systému státní kontroly nad literaturou. Jejím vyvrcholením se stal úplný zákaz dovozu knih a periodik ze zahraničí a zákaz provozování soukromých tiskáren.

Publikaci uvozuje odborná studie, která na základě materiálů Smirdinova fondu Slovanské knihovny v Praze analyzuje problematiku knihtisku, obchodu s knihami a vydavatelské činnosti v Rusku dané doby. Přes veškerá drastická omezení zůstávala každopádně cenzurní kontrola za Pavlovy vlády spíše chaotická a svévolná, a to kvůli absenci jasných cenzurních předpisů a nedostatku kvalifikovaného personálu. Studie se dále věnuje odkazu významného ruského knihkupce, vydavatele, bibliografa a bibliofila Alexandra Filippoviče Smirdina (1795–1857). Smirdin cílevědomě rozvíjel svou vydavatelskou a bibliografickou činnost v první třetině 19. století, díky čemuž se mu podařilo shromáždit rozsáhlou knihovnu zahrnující většinu rusky psaných knih vydaných do té doby. Tuto cennou sbírku (bohužel již neucelenou) zakoupil v roce 1932 československý stát a nyní je součástí sbírek Slovanské knihovny, kde Smirdinova knihovna představuje klíčový fond tisků v azbuce z 18. a 19. století.

Kromě knižní bibliografie let 1796–1800 zahrnující 216 titulů obsahuje čtvrtý svazek katalogu soupis ruských periodik 18. století přítomných ve sbírce Slovanské knihovny (46 titulů).

Summary

The fourth volume of the Russian early printed books catalogue is derived from Slavonic Library's collection of books printed in Cyrillic. Specifically, this volume contains information about books published in Russia in the final years of the 18th century (1796–1800). This period, roughly corresponding to the reign of Tsar Paul I (1796–1801), was very unfavourable for printing, the book trade, and written and literary production. This was due to the introduction of strict censorship and a system of state control over literature. This era culminated in a complete ban on importing books and periodicals into Russia and a prohibition on the operation of private printing houses.

This fourth volume begins with a scientific study of materials from the A.F. Smirdin collection housed in the Slavonic Library, Prague. This introductory study examines problems associated with book printing, the book trade, and publishing in Russia between 1796 and 1800. In addition to drastic restrictions on book imports and domestic production, censorship during Tsar Paul's reign was chaotic and arbitrary as there were few clear censorship regulations and a shortage of qualified personnel. This study also outlines the legacy of Aleksandr Filippovich Smirdin (1795–1857): a prominent Russian bookseller, publisher, bibliographer and bibliophile. Smirdin carefully coordinated his publishing and bibliographic activities during the first third of the 19th century. As a result, he managed to amass an extensive library that contained most books published in the Russian language up to this point. This valuable collection, which today is unfortunately incomplete, was purchased by the Czechoslovak state in 1932, is part of the Slavonic Library. In sum, Smirdin's library represents a key collection of 18th and 19th century books printed in Cyrillic.

In addition to a bibliography of 216 titles for the 1796–1800 period, the fourth volume of this catalogue also contains an inventory of Russian periodicals produced in the 18th century that currently form part of the collections of the Slavonic Library (46 titles).

Аннотация

Четвертый том каталога старопечатных русских кириллических изданий из фондов Славянской библиотеки содержит библиографические записи книг, изданных в 1796–1800 гг., что почти полностью соответствует времени правления Павла I (1796–1801). Данный исторический период был далеко не самым благоприятным для развития книгопечатания, книготорговли и литературы в России из-за введения строгой цензуры и установления системы государственного контроля над литературой. Кульминацией ограничительных мер стал полный запрет на ввоз книг и периодических изданий из-за границы и запрет на деятельность частных типографий.

В книге публикуется исследование, в котором на основе материалов из Смирдинского фонда Славянской библиотеки в Праге освещаются проблемы печати, книжной торговли и издательского дела в России того времени. Несмотря на жесткие ограничения, цензурный контроль при Павле I осуществлялся достаточно произвольно и сильно зависел от личности конкретного цензора. Цензурные правила были прописаны не четко, не хватало квалифицированных кадров. В исследовании также рассматривается наследие выдающегося русского книготорговца, издателя, библиографа и библиофила Александра Филипповича Смирдина (1795–1857). Обширная библиотека Смирдина, собранная им в первой трети XIX в., включала в себя большую часть изданных к тому времени русскоязычных книг. Эта ценная коллекция (к сожалению, уже не полная) в 1932 г. была приобретена Чехословакией. В настоящее время собрание хранится в Славянской библиотеке в Праге и представляет собой ключевой фонд печатных кириллических изданий XVIII и XIX вв.

Помимо библиографического описания книг 1796–1800 гг., включающего в себя 216 наименований, четвертый том каталога содержит опись русских периодических изданий XVIII в. из собрания Славянской библиотеки (46 наименований).

Obsah

Cenzura a vydavatelská činnost za Pavla I. v letech 1796–1800	3
Katalog starých ruských tisků 18. století. Díl IV.: 1796–1800	55
Dodatky k předchozím dílům	265
Katalog ruských periodik 18. století.....	277
Obrazová příloha	369
Bibliografie ke katalogům.....	395
Seznam zkratek	399
Souhrnný abecední rejstřík autorů a názvů	401
Anotace – Summary – Аннотация.....	545

**Katalog starých ruských tisků z fondů
Slovanské knihovny tištěných azbukou**

Díl IV. Knihy (1796–1800), ruská periodika 18. století

Sestavily: Olga Leshkova a Rita Lyons Kindlerová

Redakce: Rita Lyons Kindlerová

Grafická úprava a sazba: Tereza Eliášová

Tisk: powerprint, s. r. o.

Vydala: Národní knihovna České republiky – Slovanská knihovna

1. vydání

Praha 2023

Distribuce:

Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna

Klementinum 190, 110 00 Praha 1

e-mail: služby.sk@nkp.cz

Národní knihovna ČR – Oddělení nakladatelství a výstavnictví

Klementinum 190, 110 00 Praha 1

e-mail: vydavatelstvi@nkp.cz